

УДК 341:061.2(082)
П27

Редакційна колегія:

д.ю.н., проф. *Петро Пацурківський* (Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Україна);

д.ю.н., проф. *Еміль В. Пливачевський* (Університет в Білостоку, Польща);

д.ю.н., доц. *Оксана Щербанюк* (Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Україна);

д.ю.н., доц. *Руслана Гаврилюк* (Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Україна);

д.ю.н., *Анна Долива-Клепацька* (Університет в Білостоку, Польща);

к.ю.н. *Ірина Бутирська* (Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Україна);

Лаура Бзова (Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Україна).

I Міжнародний правничий молодіжний форум:
Збірник матеріалів (Чернівці, 12 квітня 2019 р.). Чернівці, 2019. 212 с.

До збірника увійшли матеріали I Міжнародного правничого молодіжного форуму (Чернівці, 12 квітня 2019 р.).

Автори несуть повну відповідальність за підбір і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей.

УДК 341:061.2(082)

© Чернівецький національний університет, 2019

Ministry of Education and Science of Ukraine

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

Faculty of Law

Department of Public Law

Department of Procedural Law

University of Bialostok

EU Project "Pravo-Justice"

I INTERNATIONAL LEGAL YOUTH FORUM

COLLECTION OF MATERIALS

12th April 2019

Chernivtsi

таборі Маутхаузен в 1941 р. В серпні 2005 р. було з'ясовано, що на банківських рахунках Хейма в Берліні зберігається без малого мільйон євро в заощадженнях та інших активах. І той факт, що ніхто з трьох дітей «лікря» не пред'явив претензії на ці гроші, свідчило що злочинець, ймовірно, ще живий. Також було встановлено, що 2001 р. Хейм звертався в податкове управління ФРН з проханням повернути йому накладений на нього податок на збільшення ринкової вартості капіталу в зв'язку з тим, що він проживає за кордоном. Отже, слідство дійшло висновку, що злочинець живий, а єдина людина, яка мала б знати про місцезнаходження Хейма, – його адвокат, відмовився надавати будь-яку інформацію, посилаючись на таємницю контракту між клієнтом і адвокатом, яка гарантована німецьким законодавством [1]. Такі дії адвоката не викликали жодного засудження адвокатською спільнотою ФРН та визнані правомірними.

Існує й виключення з правил: п. 2 ст. 148 Кримінально-процесуального кодексу ФРН містить умову – якщо підслідний обвинувачується за ст. 129а КК (приналежність до терористичної організації) і перебуває в попередньому ув'язненні, всі письмові або інші матеріали не можуть бути прийняті, якщо відправник (в тому числі і адвокат) не дав згоди на вивчення цих матеріалів суддею. Таким чином, адвокат повинен вживати певних заходів в процесі спілкування з клієнтом в місцях попереднього утримання під вартою, щоб уникнути передачі письмових чи інших матеріалів. І все ж, такий контроль кореспонденції не абсолютний, є також обмеження: вивчати письмові чи інші матеріали, передані під час бесіди між захисником і його клієнтом в слідчому ізоляторі, має право лише суддя того округу, де розташований ізолятор; даний суддя не має права розголошувати деталі цих матеріалів і листування, якщо в них не міститься інформація про серйозні правопорушення, передбачені п.п. 1 і 2 ст. 138 Кримінального кодексу ФРН [1].

Таким чином, незважаючи на чітко виражену світову тенденцію до обмеження професійної таємниці, – німецькими законодавцями повністю підтримується ідея абсолютної

конфіденційності адвокатської діяльності у відносинах адвоката і клієнта.

Список використаних джерел:

1. Анцупов Д. Сравнительно-правовая характеристика адвокатской тайны в США, Германии и Франции. URL: https://zakon.ru/blog/2016/10/31/sravnitel'no-pravovaya_harakteristika_advokatskoj_tajny_v_ssha_germanii_i_francii (дата звернення : 02.03.2019р.).

2. Вільчик Т. Б. Адвокатура як інститут реалізації права на правову допомогу: порівняльно-правовий аналіз законодавства країн Європейського Союзу та України: дис. <...> доктора юрид. наук: 12.00.10. Харків, 2016. 490 с.

3. Іваніцький С. О. Теоретичні основи організації адвокатури в Україні: принципи та система : дис. ... докт. юрид. наук : спец. 12.00.10; Луганський державний університет внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка, Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. К., 2017. 556 с.

Людмила Остафійчук

кандидат юридичних наук, доцент кафедри процесуального права Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича (м. Чернівці, Україна)

ПРАВО БУТИ ПРИСУТНІМ НА СЛУХАННІ ВЛАСНОЇ СПРАВИ

Цінності, закладені в тексті Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) є спільними для багатьох держав, до яких, зокрема, відноситься право на справедливий суд. Конвенція гарантує дотримання проголошених в ній прав і свобод людини, і в той же час не підмінює собою національні механізми їх захисту, а лише допомагає їх сформулювати. В цьому неабияку роль виконує Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ), за допомогою практики якого, окремі правила Конвенції розвиваються та наповнюються новим змістом. Рішення ЄСПЛ в Україні визнаються джерелом права.

Тож, окрім вирішення конкретної судової справи, рішення ЄСПЛ виконують ще й нормативну функцію, від якої національні суди держав вправі відступили лише в тому випадку, коли доведуть, що їх висновок ґрунтується на значно вагоміших підставах. Такі гарантії визнаних прав людини передбачені в ст. 53 Конвенції, згідно якої ніщо в цій Конвенції не може тлумачитись як таке, що обмежує чи уневажнює будь-які права людини та основоположні свободи, які можуть бути визнані на підставі законів будь-якої Високої Договірної Сторони чи будь-якою іншою угодою, стороною якої вона є.

В п. 1 ст. 6 Конвенції про право бути присутнім на слуханні власної справи, – безпосередньо не йдеться, але це право є складовою права на справедливий судовий розгляд, з яким тісно пов'язується право на змагальне провадження, коли суд всебічно, повно, об'єктивно та безпосередньо досліджує наявні докази у справі за участю сторін.

В цьому контексті, останнім часом звертає на себе увагу практика національних судів, які розглядають судові справи без повідомлення та виклику її учасників, зважаючи на відсутність необхідності їх виклику для надання пояснень з огляду на обставини справи. Таке рішення було прийнято, зокрема, й Великою Палатою Верховного Суду, яка в ухвалі від 18.05.2018 року зазначила, що бажання сторони у справі викласти під час публічних слухань свої аргументи, які висловлені нею в письмових та додаткових поясненнях, не зумовлюють необхідність призначення до розгляду справи з викликом її учасників. Достатньо створення належних умов для ознайомлення з рухом справи шляхом надсилання процесуальних документів, в яких такий рух описаний, або для безпосереднього ознайомлення учасників справи з матеріалами судової справи. В обґрунтування такого рішення було зазначено, що практика ЄСПЛ з питань гарантій публічного характеру провадження у судових органах в контексті п. 1 ст. 6 Конвенції, свідчить про те, що публічний розгляд справи може бути виправданим не у кожному випадку (рішення від 8 грудня 1983 року у справі «Ахен v. Germany», заява № 8273/78) [3].

За результатами розгляду справи по суті, постановою Великої Палати Верховного Суду від 27 червня 2018 року, заяву було задоволено, ухвалу Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 20 вересня 2017 року та рішення Апеляційного суду Херсонської області від 26 жовтня 2016 року скасовано, рішення Суворовського районного суду м. Херсона від 22 січня 2016 року залишено в силі [2]. Крім цього, у справі викладено окрему думку суддів Великої Палати Верховного Суду Лященко Н. П., Прокопенка О. Б., Ситнік О. М. на постанову від 27 червня 2018 року [1].

В рішенні від 8 грудня 1983 року у справі «Ахен v. Germany», заява № 8273/78, ЄСПЛ зазначив, що «Суд, що розглядає скаргу з питань права (Revisionsgericht), може прийняти своє рішення без проведення слухання, якщо він одностайно вважає, що апеляція є необґрунтованою і що усні аргументи не потрібні. Сторони повинні бути заздалегідь поінформовані та запитані про їх думку (gehört). У рішенні (Beschluss) має бути зафіксовано, що умови для прийняття цієї процедури виконані; подальші причини не потрібні» [4].

Таким чином, для можливості перегляду деяких судових справ без виклику її учасників, ЄСПЛ навів декілька умов: 1) таке рішення може прийняти суд, що розглядає скаргу лише з питань права; 2) суд одностайно вважає, що скарга є необґрунтованою і що усні аргументи не потрібні; 3) про розгляд справи без виклику учасників спору, – суд заздалегідь інформує сторони та запитує їх думку; 4) в остаточному рішенні суду має бути зафіксовано, що умови для розгляду справи без виклику учасників спору виконані.

Слід визнати, що жодної з умов, які були вказані в рішенні ЄСПЛ від 8.12.1983 р. в справі «Ахен v. Germany», Великою Палатою Верховного Суду в наведеній вище справі дотримано не було. Як наслідок, ухвала від 18.05.2018 р. створила некоректний прецедент, який активно почали використовувати суди першої та апеляційної інстанцій, хоча пряма норма п. 1 ст. 402 ЦПК України надає суду касаційної інстанції право вирішувати справи без повідомлення учасників справи, і лише у разі необхідності викликати для надання пояснень у справі.

Список використаних джерел:

1. Окрема думка суддів Великої Палати Верховного Суду Лященко Н. П., Прокопенка О. Б., Ситнік О. М. на постанову від 27 червня 2018 року у справі № 668/13907/13-ц. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/79112742> (дата звернення 16.03.2019р.).
2. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 27.06.2018 року у справі № 668/13907/13-ц. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/78977588> (дата звернення 16.03.2019р.).
3. Ухвала Великої Палати Верховного Суду від 18.05.2018 року у справі № 668/13907/13-ц. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/74066127> (дата звернення 16.03.2019р.).
4. Case of «Axen v. Germany». 8 December 1983. Application № 8273/78. The European Court of Human Rights. URL: <https://www.legal-tools.org/doc/a2e436/pdf/> (дата звернення 16.03.2019р.).

Юлія Плеван

студентка 3-го курсу юридичного факультету
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
(м. Чернівці, Україна)

Науковий керівник – ас. Л.Г. Бзова

КЛАСИФІКАЦІЯ РЕЧОВИХ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Істотним аспектом системного підходу до вивчення правових категорій виступає їх класифікація, яка відіграє вагомe значення як у доктрині кримінального процесу, так і в практиці кримінального процесуального доказування. У теоретичному аспекті значення класифікації речових доказів полягає в тому, що вона дозволяє поглибити процес їх пізнання і створити основу для подальшої розробки практичних рекомендацій щодо роботи з

окремими видами речових доказів. У практичному аспекті її застосування дозволяє здійснювати збирання, дослідження, перевірку, оцінку та використовувати речові докази у доказуванні з урахуванням особливостей кожного з їх видів.

В основу класифікації доказів із деякими термінологічними уточненнями назв самих критеріїв і видів доказів, які виокремлюються відповідно до них, науковцями покладено три критерії поділу доказів:

- 1) за відношенням до предмету обвинувачення: обвинувальні та виправдувальні;
- 2) за відношенням джерела відомостей про доказуванний факт до самого цього факту: первинні та похідні;
- 3) залежно від того, чи встановлює доказ головний або доказовий факт: прямі та непрямі [1, с. 121].

У повному обсязі вказані критерії підлягають застосуванню до класифікації речових доказів, оскільки дозволяють встановити, з метою поглибленого теоретичного дослідження і врахування у правозастосовній практиці, відмінності між видами речових доказів, які виокремлюються відповідно до кожного з цих критеріїв: обвинувальними і виправдувальними (з урахуванням можливості їх віднесення до того або іншого виду лише за результатами оцінки всіх доказів у сукупності), первинними і похідними, прямими і непрямыми.

Класифікація речових доказів лише за наведеними критеріями не дозволяє врахувати специфіку, притаманну їх збиранню, дослідженню, перевірці, оцінці та використанню у кримінальному процесуальному доказуванні. У зв'язку з цим, як вказує І. Кертес, виникає необхідність в їх специфічній класифікації [2, с. 38].

Аналізуючи наведені критерії, потрібно відзначити, що найбільш поширеною у доктрині кримінального процесу виступає їх класифікація за зв'язком з подією злочину (належністю об'єктів до розслідуваної події), за яким вчені виділяють види речових доказів, що відповідають нормативно закріпленому їх переліку, або наводять їх поділ на два види: спрямовані на перевірку наявних відомостей і спрямовані на одержання нових відомостей. Доцільність класифікації речових